

Kotka-Haminan seutu ja Loviisa kasvavat ja kehittyvät. Miksi? - sidosryhmien näkemyksiä

Pasi Holm ja Juho Tyynilä

Kotka-Haminan seutu on matkalla investointivetoiseen kasvuun

Kotka-Haminan seutu on selättänyt metsäteollisuuden rakennemuutoksen ja kehittyä kohti menestystarinaa.

Kotka-Haminan seudun ja Loviisan investointinäkymät ovat poikkeuksellisen hyvät huolimatta Ukrainan sodan heijastusvaikutuksista.

Bio- ja metsätalouden sekä uusiutuvan energian yritysten kannattaa pitää seudun kehitystä omassa tutkassaan.

Kotka-Haminan seudun teollinen perinne sekä siihen liittyvä osaaminen ja monipuolinen energia- ja logistiikkainfra takaavat eri alojen yrityksille erinomaisen toimintaympäristön.

Perinteisten teollisuuskaupunkien läheisyys pääkaupunkiseudusta ja merellisyys takaavat palvelujen kehittymisen.

Kotka-Haminan seudun rakennemuutostarina

- Metsäteollisuuden rakennemuutos iski Kymenlaaksoon 2005 – 2014.
- Kymenlaakson kunnat ja alueen kehitysyhtiö tekivät yhteistyötä Business Finlandin kanssa houkutellakseen ulkomaisia investointeja alueelle (Invest in –politiikka).
- Pitkäaikaisen työn tuloksena tärppäsi: Google valitsi toimipaikaksi Stora Enson Summan tehdasalueen UVA-prosessissa.
- Googlella merkittävä vaikutus aluetalouteen. Investointeja Kotkaan noin kaksi miljardia euroa vuodesta 2009 lähtien.
- Kotka-Haminan seudusta on tullut Suomen toinen merkittävä akkuteollisuuden ja akkuklusterin keskittymä Vaasan alueen jälkeen.
- Kotka-Haminan seudun ja Loviisassa on ollut pitkää erinomainen energiainfra teollisuuden toiminnoille. Energiainfraa muutetaan vihreään suuntaan ja energiavarastoiksi.
- Merellisyys, kansallispuistot, tapahtumat ja valmistuva Kotkan tapahtumatalo luovat viihtyvyyttä.

Käsitteitä investoinneista ja toimialaluokituksista

Lähde: Tilastokeskus

Kiinteän pääoman bruttomuodostus voidaan tulkita investoinniksi.

Määritelmä:

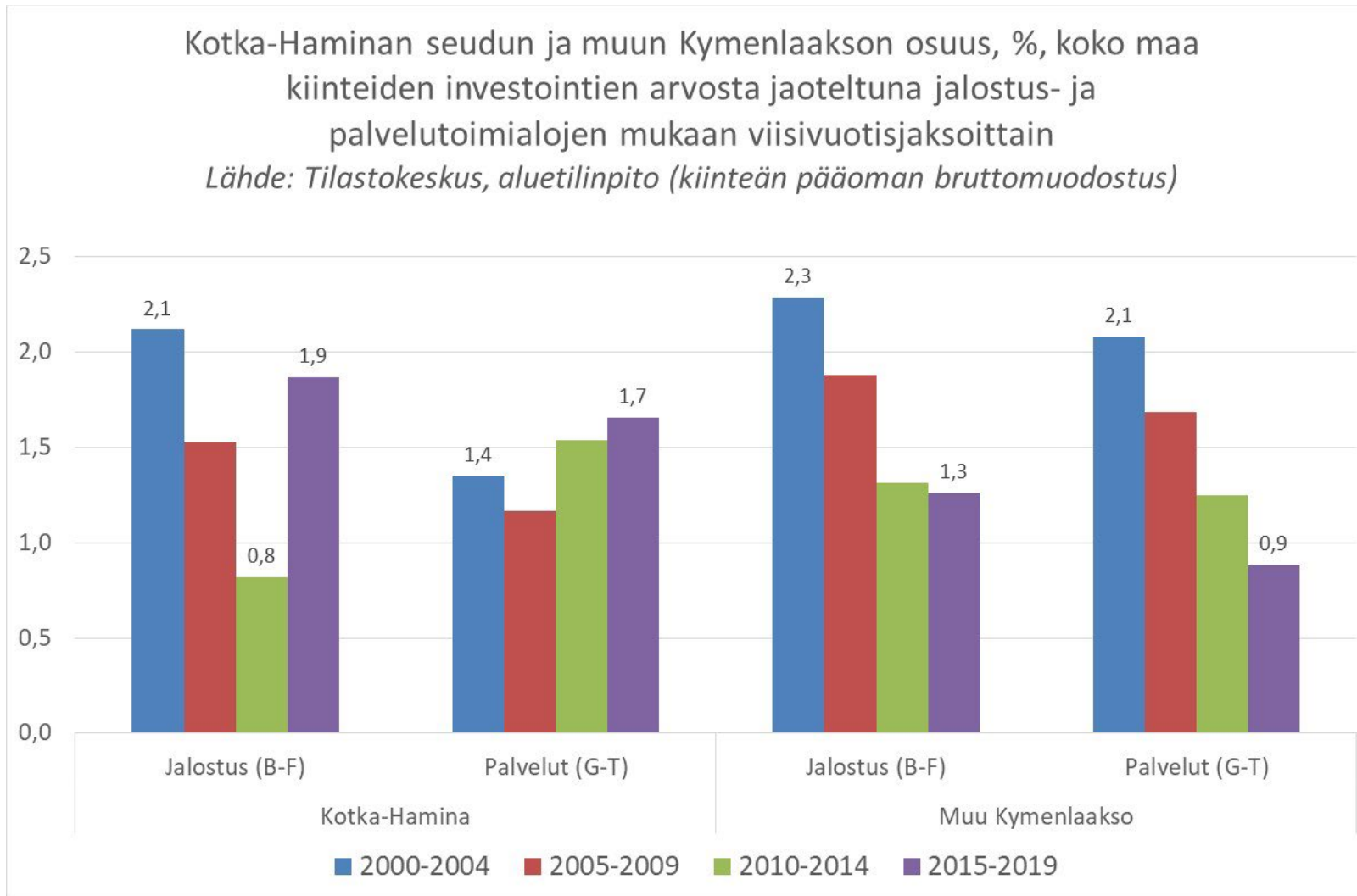
Kiinteän pääoman bruttomuodostus koostuu kotimaisten tuottajien kiinteiden varojen hankinnoista vähennettynä niiden luovutuksilla. Kiinteät varat ovat tuotantoprosessien tuotoksina tuotettuja aineellisia tai aineettomia varoja, joita käytetään tuotantoprosesseissa toistuvasti tai jatkuvasti pitempään kuin yhden vuoden ajan.

Jalostustoimialat sisältävät kaivannaistoiminnan, teollisuuden, sähkö-, lämpö-, vesi- ja jätehuollon sekä rakentamisen.

Palvelutoimialat sisältävät kuljetuksen ja varastoinnin, majoitus- ja ravintolatoiminnan, koulutuksen ja sote-sektorin.

Kotka-Haminan seutu oli voimakkaan rakennemuutoksen kourissa 2010 – 2014. Seudun investointien osuus koko maan investoinneista on lähes noussut rakennemuutosta edeltäneelle tasolle. Ja investoinnit jatkuvat ...

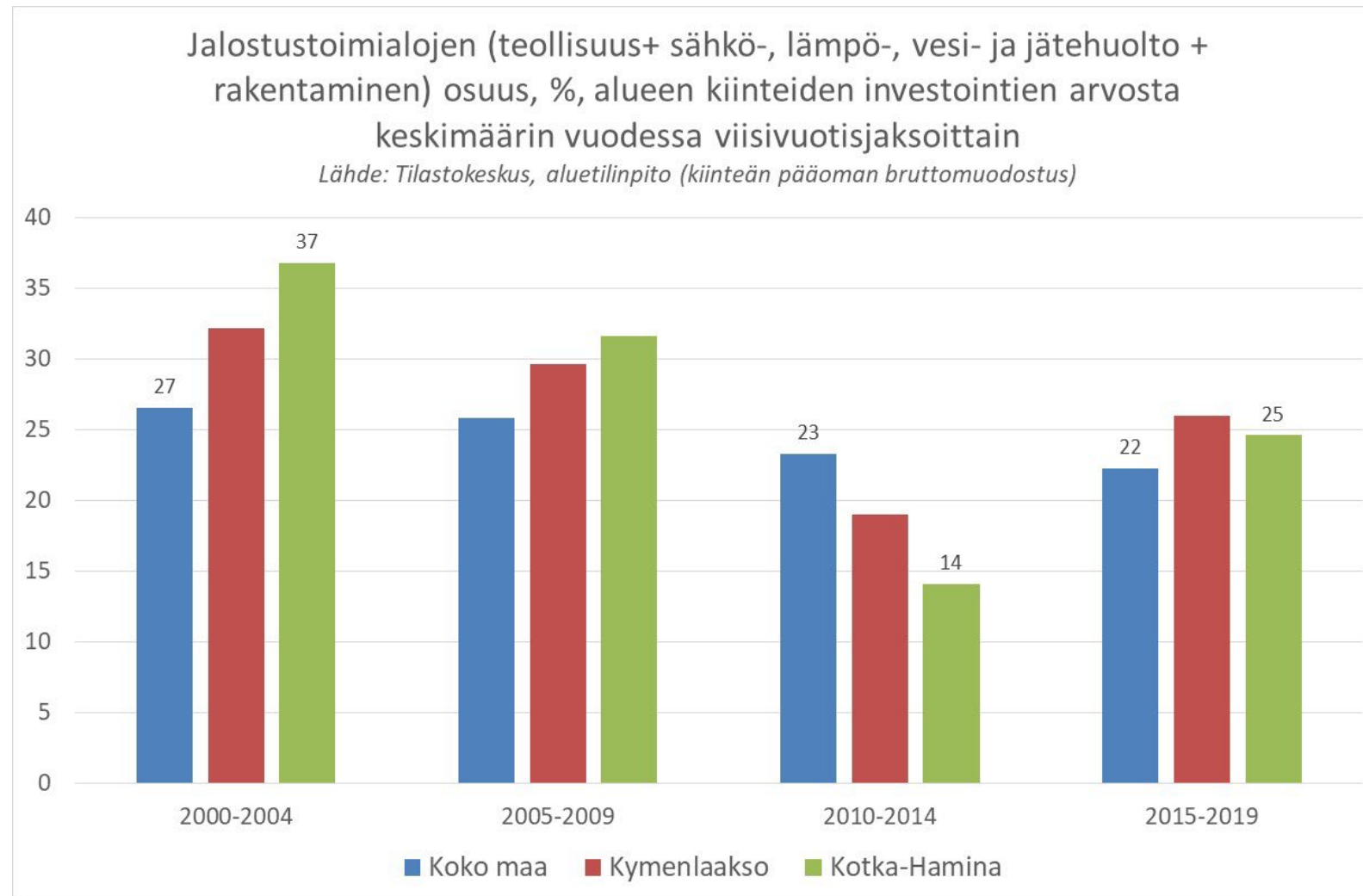
- Kotka-Haminan seudun osuus oli 2,1 prosenttia koko maan jalostustoimialojen kiinteiden investointien arvosta vuosina 2000 – 2004 keskimäärin.
- Vuosina 2010 – 2014 se oli pudonnut 0,8 prosenttiin.
- Vuosina 2015 – 2019 Kotka-Haminan seudun osuus on noussut 1,9 prosenttiin.
- Palvelualoilla Kotka-Haminan seudun kiinteiden investointien arvon osuus oli vuosina 2015 – 2019 selvästi suurempi kuin vuonna 2000 – 2004.
- Muu Kymenlaakso ei ole kyennyt nostamaan kiinteiden investointien arvo-osuuttaan vuosituhaten alun tasolle.

Kun metsäteollisuuden rakennemuutos iski, oli pakko sopeutua. Oli myös pohjaa, mille rakentaa.

Haastateltavat korostavat melko yksimielisesti Kotka-Haminan seudun ja Loviisan vahvuudet rakennemuutoksen pyörteissä:

- Prosessiteollisuuteen sopivaa osaamista ja työvoimaan saatavilla
- Perusinfra laajasti hyvässä kunnossa
 - Kotka-Haminan satamat ja siihen liittyvät logistiikkaketjut
 - Tieyhteys Helsinkiin
 - Energiainfra: sähkön voimalinjat ja kaasutermiinit
- Venäjän läheisyys
 - Tavarakuljetukset ja transitio
 - Matkailu
- Alueella oli kaavoitettuja isoja teollisuustontteja; kunnat ovat varautuneet teollisuusalueiden kaavoituksella tulevaan kasvuun ennakoivasti
- Ammattikorkeakoulun Xamk:in roolia rakennemuutoksessa korostetaan työvoiman saatavuuden helpottamisessa.
- Invest In -politiikalla iso merkitys. Valtion kansainvälistymis-, rahoitus- ja asiakastoimintoja tuottavan Business Finlandin ja alueen kehitysyhtiön Cursorin rooli.
- Googlen palvelinkeskusinvestointi ratkaiseva: motivaatio- ja imagohyötyjä
- Teollisuuden näkökulmasta aleen ja työvoiman kustannustaso kohdallaan.
- **Ja tärkeintä: alueen asukkaiden teollisuusmyönteinen asenne**

Kotka-Haminan seudun ja koko Kymenlaakson kiinteät investoinnit jakautuvat jalostustoimialoille ja palvelutoimialoille samassa suhteessa kuin koko maassa.

- Kotka-Haminan seudun jalostustoimialojen osuus alueen kiinteiden investointien arvosta oli noin 10 prosenttiyksikköä suurempi kuin koko maassa keskimäärin vuosina 2000 -2004.
- Vuosina 2010 – 2014 jalostustoimialojen osuus alueen kiinteiden investointien arvosta oli 10 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin.
- Vuosina 2015 – 2019 kiinteät investoinnit jakautuvat jalostukseen ja palveluihin Kymenlaaksossa lähes samassa suhteessa kuin koko maassa.

Kotka-Haminan seutu ja Loviisa ovat tehneet hyvää elinkeinopolitiikkaa

Vahvuudet

- Vahva teollisuus- ja metsäklusteri
- Venäjän markkinat lähellä
- Olemassa oleva energia- ja liikenneinfra
- Uusitut energialähteet; akkuteollisuus ja biokaasu- ja LNG -terminaali
- Pitkäaikainen kaavoitus
- Merellisyys; kansallispuistot ja tapahtumat (tapahtumatalo)
- Prosessiosaava työvoima; teollinen perinne
- Kotka-Haminan seudun kuntien ja Loviisan välinen yhteistyö
- Hyvä ja kohtuuhintainen asuntokanta

- Pyhtää:
 - Tulevaisuuden lentokenttä infra (läheisyys Helsingistä ja ilmailun sähköistyminen)
- Loviisa:
 - Fortumin ydinvoimalan jatko
 - Tilaa isoille teollisuuskiinteistöille

Heikkoudet

- Korkeakoulu puuttuu; osaavan työvoiman puute
- (Ulkomaisten)opiskelijoiden hyödyntäminen projektien ja harjoittelun kautta pk-yrityksiin
- Pk-yrityksien puute
- Kuntien ja pk-yritysten yhteistyö (pk-barometri)
- Ratayhteys Helsinkiin Kouvolaan kautta
- Kotka-Kouvola –tieyhteys (VT 15)
- Pitkään muuttotappioaluetta rakennemuutoksen seurauksena; tänä vuonna käännettä parempaan
- Transitio Venäjälle loppuu
- Majoitustilojen puute haittaa matkailua
- Kymenlaakson suurten kuntien välisessä yhteistyössä vielä parannettavaa

Venäjä merkitys Kotka-Haminan seudun pidemmän aikavälin kehitykselle jakaa mielipiteitä ...

Lyhyellä aikavälillä Ukrainan sota on isku

- Transitioliikenne Kotka-Hamina –satamasta Venäjälle on poikki: sen vaikutus Kotka-Haminan –satamaan on 27 prosenttia sataman kuljetuksista. Vaikeuttaa konttien varastointia.
- Venäjältä tuotavien kemikaalien (ml akkukemikaalien) ja lannoitteiden toimitukset ovat poikki.
- Rautatiekuljetukset Kouvolan RRT –terminaaliin ovat poikki.
- Kymenlaakso on kytköksissä Venäjän kaasuverkkoon. Kaasutoimitukset katkesivat toukokuussa 2022. Haminaan on valmistumassa biokaasu- ja LNG-terminaali vuonna 2022.
- Vaalimaan raja-aseman liikenne on poikki: venäläiset matkailijat ovat poissa.
- Länsimaiset yritykset ovat laajasti vetäytyneet Venäjän toiminnoistaan.
- Noin puolet Venäjän raakapuu- ja haketuonnista sekä Saimaan kanavan kuljetuksista ohjautuu Kotka-Hamina –satamaan.

Näkökulmia pidemmällä aikavälillä

- Yhtäältä: Venäjän noin 150 miljoonan kuluttajan markkinat jäävät. Onko Venäjän markkinoista mahdollista hyötyä Itä-Suomesta käsin?
- Toisaalta: Itä-Suomen ei pitäisi enää suunnitella kehitystään Venäjäyhteyksiä varaan. Katse tiukasti länteen.
- Osin Itä-Suomen alueella toimivat yritykset ovat jo nyt löytäneet uusi markkinoita ja uusia raaka-aineiden ja energian lähteitä.
- Haastateltavien mukaan Venäjän tilanne todennäköisesti siirtää tulevaisuuteen joitain suunnitteilla olevia investointihankkeita. Yleinen arvio on, ettei teollisuuden investointeihin tule pysyviä vaikutuksia. Matkailualan investointeihin voi olla vaikutuksia.

Haastateltavien arvio tulevaisuuden investoinneista

Kotka-Hamina

- Akkuteollisuudessa merkittävää investointipotentiaalia: vuoteen 2026 mennessä arviolta miljardi euroa; pidemmällä aikavälillä noin viisi (5) miljardia.
- Energiasektorin vihreään siirtymään lukuisia erikokoisia investointeja: bioenergia ja hukkalämmön hyödyntäminen.
- Kotka-Haminan isot investoinnit valmiina 2023. Kotka-Kouvola –tieyhteys (VT 15) tulossa (investointi 130 miljoonaa euroa).
- Kotkan tapahtumatalo valmis 2025.
- Xamk:n investoinnit opetukseen.

Pyhtää

- Pyhtään lentokenttää kehitetään jatkuvasti; pk-seudun toinen lentokenttä + sähköisen ilmailun keskus ja uuden lentoliikennetoiminnan kehittäminen.

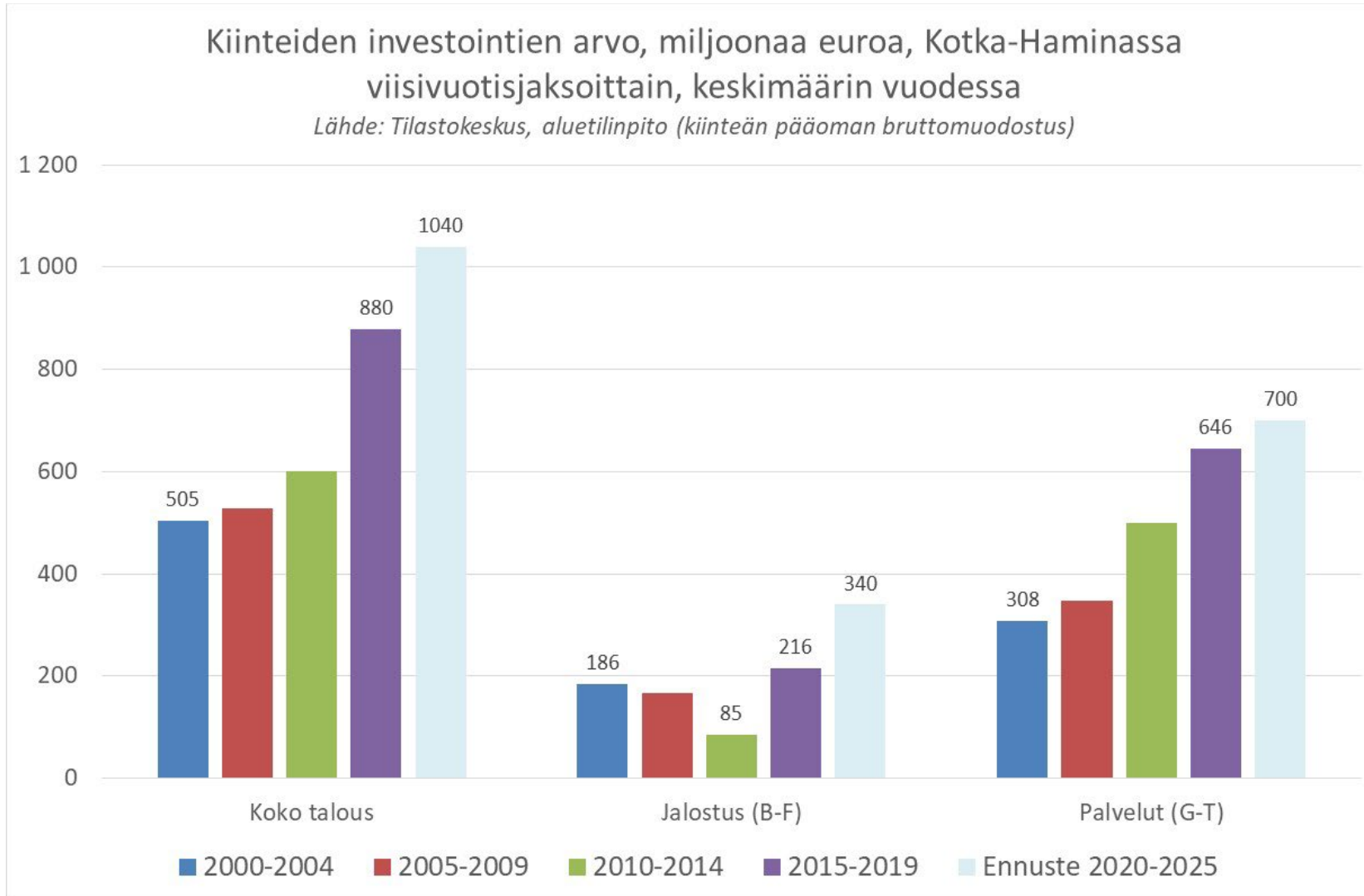
Loviisa

- Fortumin ydinvoiman jatko: investoinnit noin miljardi euroa.

Kuntien elinkeinopolitiikka

- Isojen tonttien kaavoitus ja infran kehittäminen pitkäjännitteisesti
- Työvoiman saatavuudesta, asumisesta ja viihtyvyydestä huolehtiminen
- Osaavan työvoiman saatavuus: Xamk koulutus
- Majoitustilojen kehittäminen

Kotka-Haminan seudun investointien arvioidaan jatkavan kasvuaan myös vuosina 2020-2025. Jalostustoimialojen investointikuoppa on muisto vain.

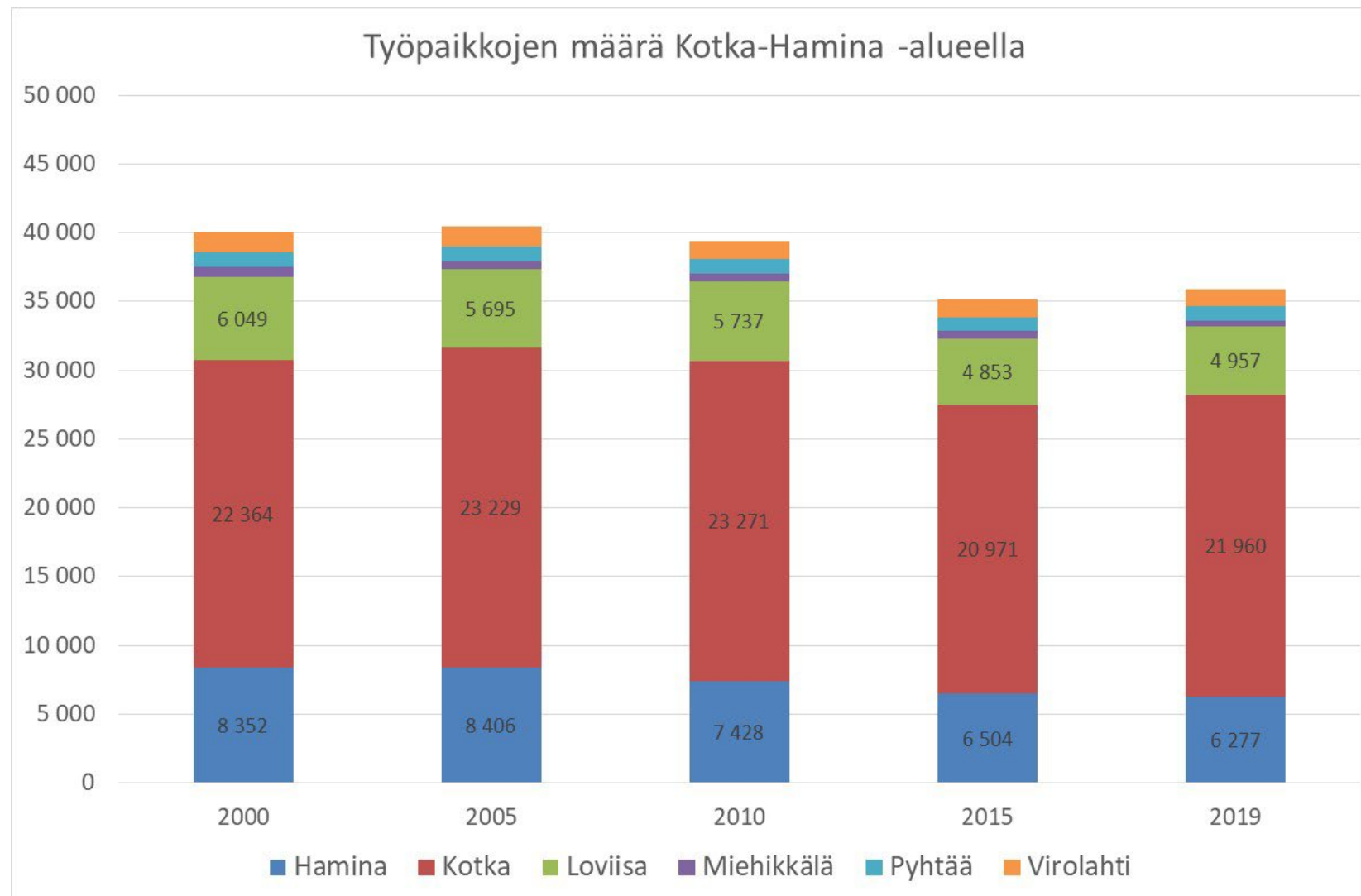

- Kotka-Haminan seudun jalostustoimialojen rakennemuutos oli syvimmillään vuosina 2010-2014, jolloin investointien arvo oli 85 miljoonaa euroa.
- Taloustutkimuksen ennusteen mukaan vuosina 2020-2025 jalostustoimialojen investointien arvo kasvaa 340 miljoonaan euroon.
- *Taloustutkimuksen investointiennuste perustuu haastatteluihin ja Kymenlaakson liiton investointitietokannan mukaisiin Kotka-Haminan seudun investointiarvioihin.*

Kotka-Haminan seudun kasvavat investoinnit tulevat lisäämään työpaikkoja ja kasvattavat alueen väestöä

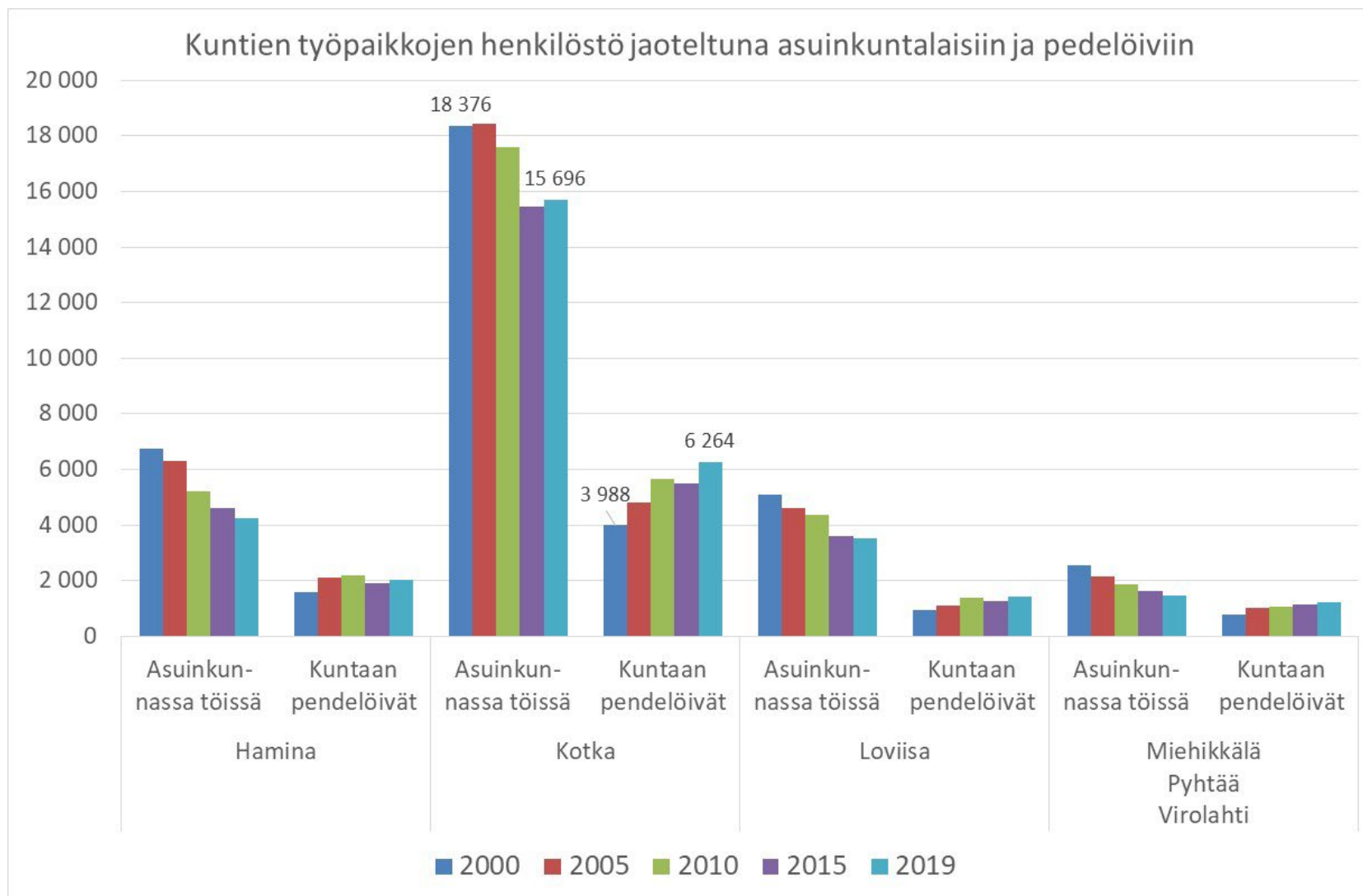
- Talousteorian perusoppi:
 - Toteutuneet investoinnit johtavat talouden kasvuun tulevina vuosina
 - Talouskasvu lisää työpaikkoja
 - Lisääntyneet työpaikat johtavat väestön kasvuun.
- Koska Kotka-Haminan seudun jalostustoimialojen rakennemuutoksesta on vasta 10 vuotta, vielä työllisten määrä ei ole noussut investointien kasvun edellyttämälle tasolla. Työllisyyden paranemisessa on viive.
- Väestönkasvulla on myös viive työpaikkojen lisääntymiseen.
- Työllisyys- ja väestökehitykseen vaikuttavat erityisesti työllistävät pk-yritykset. Pyrstötähden lailla suurten yritysten investoinnit vetävät väistämättä perässään pk-yritykset kasvuun.
- Koulutuksella ja alueen viihtyisyydellä voidaan varmistaa osaavan työvoiman saatavuus.

Kotka-Hamina –seudulla ja Loviisassa oli noin 40 000 työpaikkaa vuoteen 2010 asti. Rakennemuutos laski työpaikkojen määrän 35 000. Ennen pandemiaa vuonna 2019 työpaikkojen määrä oli 36 000.

- Kotka-Hamina-seudun ja Loviisan voimakas investointialto on nostanut työpaikkojen määrän kasvuun.
- Pandemia vähensi työpaikkojen määrää vuosina 2020 ja 2021.
- Varsin todennäköisesti työpaikkojen määrä Kotka-Hamina –seudulla ja Loviisassa kasvaa odotettavissa olevien investointien myötä tulevina vuosina.

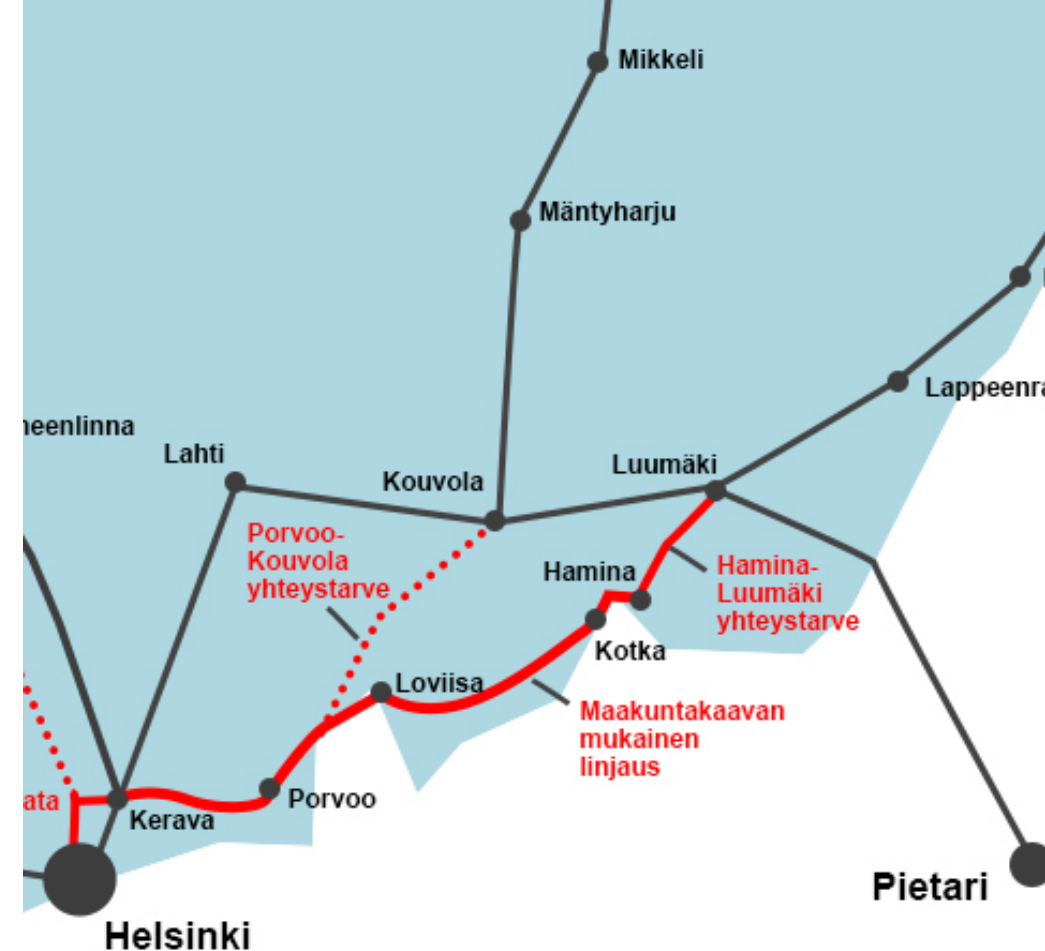
Kotka-Hamina –seudun ja Loviisan työmarkkinat ovat aikaisempaa enemmän seudulliset. Työmarkkinat tunnistavat kuntarajat aikaisempaa heikommin. Kuntiin töihin pendelöivien määrä on kasvanut.

- Kotkalaisista oli töissä Kotkassa 18 376 henkilöä vuonna 2000.
- Vuonna 2019 kotkalaisia oli töissä Kotkassa 15 696 henkilöä.
- Kotkaan töihin pendelöivien määrä on noussut noin 3 988 henkilöstä 6 264 henkilöön.

Itärajalle kehittämisohjelma

- Rohkeutta ja visionäärisyyttä kehittämiseen vielä lisää
- Asumisviihtyvyyttä ja tapahtumia kehitettävä
- Suurteollisuusvaltaista. Työllistäviä pk-yrityksiä tuettava elinkeinopolitiikalla.
- Englanninkielisiä koululuokkia
- Pk-yritysten kannustaminen hyödyntämään ulkomaista työvoimaa
- Kotkan ja Kouvolan yhteistyön kehittäminen konkreettisten tavoitteiden kautta (VT 15)
- Rantarata (Helsinki-Kerava-Porvoo-Loviisa-Kotka/Hamina-Luumäki) uuteen harkintaan.
- Itä-Suomen kehittäminen Nato-jäsenyydessä
- Itärajalle kehittämisohjelma
- Sataman ja lentokentän yhteyteen puolustusvoimien toimintoja

"Porvoo – Kouvola –linjauksessa oikorata jää lähes turhaksi; palvelee lähinnä Helsinki – Lahden lähijunaliikennettä."

Haastattelujen alue- ja toimialajako

*Taloustutkimus haastatteli 16 kpl eri alojen asiantuntijaa
toukokuussa 2022*

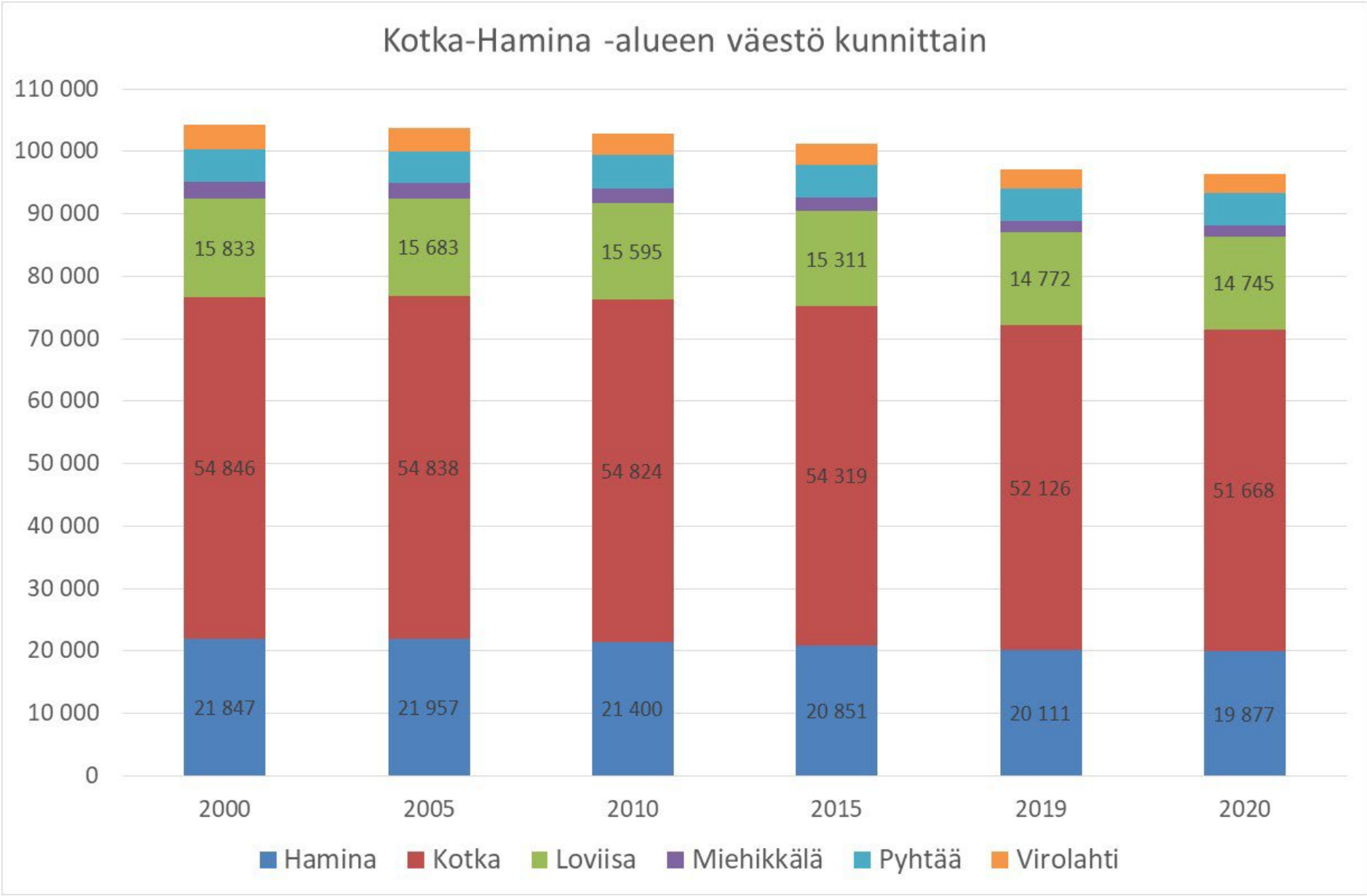
Aluetarkastelu (Cursorin asiakaskunnat)

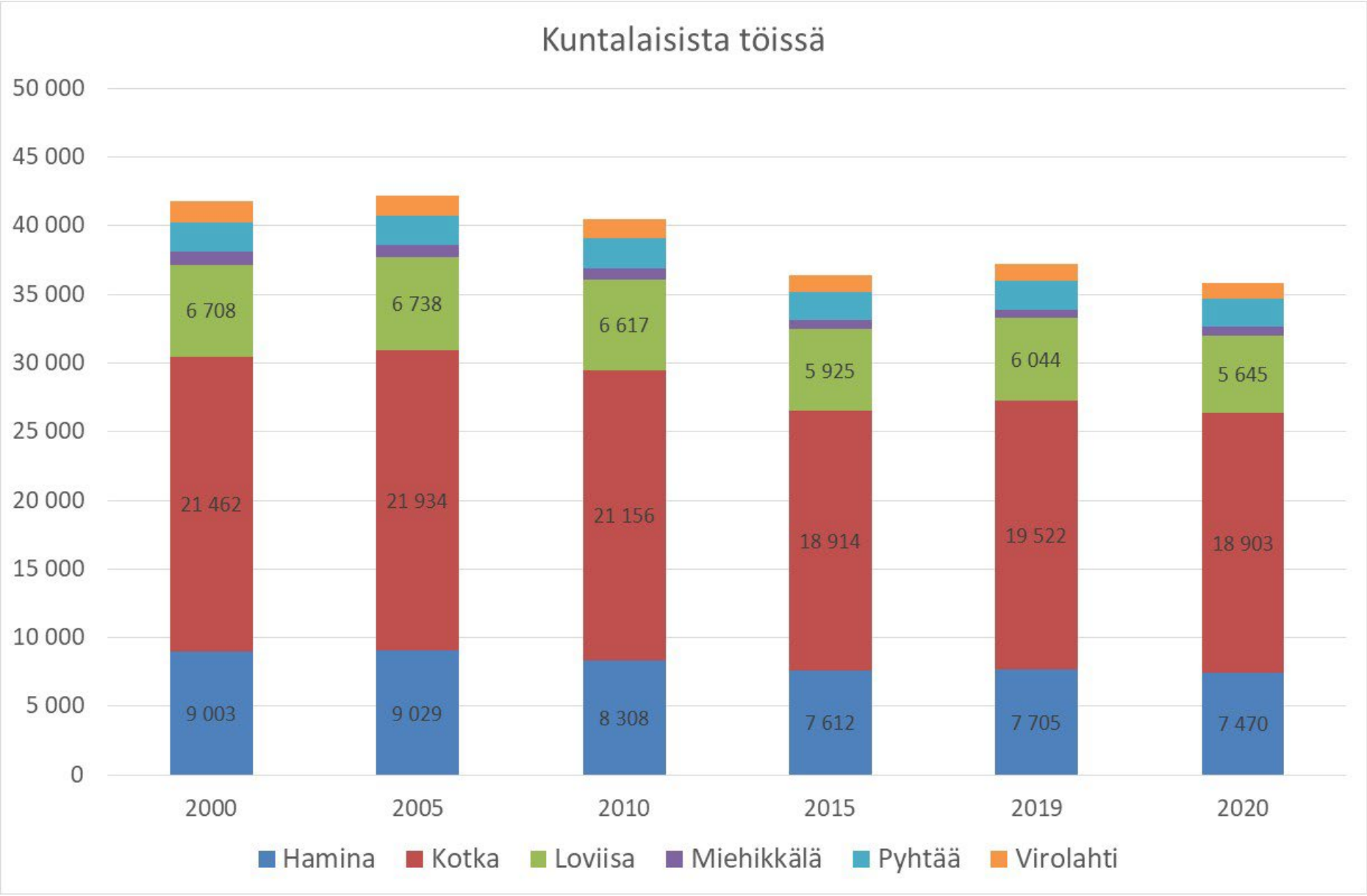
- Hamina
- Kotka
- Loviisa
- Miehikkälä
- Pyhtää
- Virolahti

Toimialatarkastelu

- Bio- ja metsätalous sekä uusiutuva energia
- Akkuklusteri
- Kotka-Hamina satama/satamasidonnaisuus
- Logistiikkaratkaisut

”Kotka-Haminan alue on toipumassa vuosien 2005 – 2014 metsäteollisuuden rakennemuutoksesta.

Vuodesta 2010 alkanut ja edelleen jatkuva investointiaalto parantaa työllisyyttä kasvattaa alueen väestöä.”

LISÄTIETOJA

Pasi Holm

Tutkimusjohtaja

050 374 7462

pasi.holm@taloustutkimus.fi

www.taloustutkimus.fi

